

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунун, Тыва АССР-нин Дээди
Совединин болгаш Министрлер Чөвүлелинин органы

№ 288 (6619). 1966 ч. декабрь 9, пятница |Өртөз 2 көп.

ПРОФЭВИЛЕЛ ОРГАННАРЫНДА ОТЧЕТ- СОҢГУЛДАЛАР

Профэвилел органнарының соңгулдалыг хуусааы төнгөн-биле хал-
баштыр база ВЦСПС-тин Президиумунуң донтаалыг үндөзүлүш, бистин
республикага оларның отчет-соңгулдалыг хуралдары эгезден. Ол хуралдар
профэвилел болуктеринге, цех комитеттеринге бо чылдың декабрда, үлөт-
пур бүдүрүлгелерге, албан черлеринге, советтарга—декабрдан келир
чылдың февралга чедир, район болгаш хоорай конференциялары — фев-
раль-мартта, область конференциялары — апрель-майда болуп эртер.

Эргелеп башкаарының школалары, ажил-агыйны ээлеп чорударының
школалары, коммунизмниң школалары — профэвилелдериникиң отчет-соңгулдалыг
хуралдарын бекит ийе-политиктиг болгаш организастыг доңгөлгө
эрттери чугула, СЭКП-нин XXIII съездиникиң шийтирлерин амыды-
ралга боттандыры дээр демиселге профэвилел организастыг доңгөлгө
киржилгезин күштелдирер, Улут Октябрьның 50 чылын болгаш В. И. Ле-
нинниң төртүтүнгөн хүнүндөн бээр 100 чылын чедишкениниг уткууру
дээр амылды калбартыр — профэвилелдериникиң амыг хүннердеги хүн бу-
ру амыдыралының кол черин элзеп турар ужурулуг.

Профэвилел ажилы — нарын болгаш хай талаалыг. Бир зөөс бо хей-
никтиг организастыг бодууну ажилын чорударда, партия организастыг-
зының хүн буру удурулгалыг даямдышан, ажилчы чонунуң калбак
массазы-биле чөөн харылзажып, бот-идеялиг болгаш чогадыкчы бзу-
лунда, № 1, 3 чык болгаш пассажир АТА-ларында, «Шенкээр» советта,
Таңды районун «Тилелге», «Межегей» советтарда, дуржула станция-
зында, «Революцияның чалбыны», «Коммунизмниң херели» колхозтар-
да профэвилел организастыг ажилына элзеп дуржулгаларын чедип
ап, бот-идеялиг амылдат турар. Күш-ажылдың бүдүрүлгүлүн бекит-
тер, ажилчылар ортузунга социалисттик чарышты организастаар талазы-
биле бо ажил-агыйларның профэвилел комитеттери өскөлгө үлөргө
болуп келген. Ынчалза-да оларның эки дуржулгаларын негертпейин турар.
Ынчангаш бисте болуп эртер отчет-соңгулдалыг хуралдарга социалисттик
чарыш дугайында айтыргыч тодаргай чугаалажыры чугула. Профэвилел-
диникиң организастыг ажилын сайзыраңгайлаштырар дээр местном-
нарның калбак амылды чорудуп келгенин шүгүмчүлөкчү бзу-биле чуга-
лаштырар, бо амылга мен соңгаары сорулгалар дугайын хуралдарга
база тодаргай айтыр ужурулуг.

Сөөлгү үш чылда бистин республикага ажилчыларның болгаш ал-
бан-хаакчыларның саны 10 муң ажыг кижиге өскөн. Ынчалза-да проф-
эвилел кеңигүнериникиң санының өздүгө ажилчыларның болгаш ал-
бан-хаакчыларның санының өздүгөндөн озадат турар. Сорулга болза,
профэвилел кеңигүнү зөөс ажилчыларның, албан-хаакчыларның орту-
зунга массалыг таныдылга ажилын чорудуп турар, оларны профэвилел
хүрээлекчиге кирип алып амылды организастаары болуп. Бо амылга
ылангыч Барыш-Хемчик, Тес-Хем, Улут-Хем, Каа-Хем районнарга өскө
күштелдирер чугула, чүгө дээр профэвилел кеңигүнериникиң саны, өскө
районнарга базаарга, оларда зөзш.

Үлөтпүр бүдүрүлгелериникиң, тулуг болгаш транспорт организастыг-
ларының профэвилел комитеттериникиң кол сорулга болза, сөксөз чөк техник-
ниг дөңгөлгө дээр, эки шынарлыг хай продукцияны бүдүрер, план-дөл-
галыг амылды донтаал күүседир, орулгалыг амылдары дээр ажил-
чыларның, инженер-техниктиг амылданчыларның тыыгыр, чогадык-
чы мергежили бекитер болуп. Маңа эң чугула чүүлдер — социалисттик
чарыш, коммунизм күш-ажыл дээр демисел, мурнакчыларның дуржул-
галарын негерттер, организастыг амылдың янзы-бүрү хевирлерин
аыгылаары болуп. Бүдүрүлгө коллективиникиң хай талаалыг ажилын ший-
тирлээринге профэвилел организастыг амылдың ролу ынчангаш улуг.

Ажилчы чоннарың коммунисттик кижизидилгезиникиң айтыргылары,
улустарың найыралы болгаш пролетарың интернационализм, бодуңуң
хүлээлгезин ажилчы чоннарың ак сеткилдиг күүседип билири, комму-
низм тургузукчулук моральдыг дурдунерин сатып турары болгаш өскө-
дээ айтыргылар отчет-соңгулдалыг хуралдарга чугула чери элзээр ужу-
рулуг. Ол ышкаш, профэвилелдиникиң сагылга-чурумун, демократиянын быжыг-
лаарының айтыргыларын тодаргай болгаш ханызы-биле чугаалажыры
улуг ажыгыт. Ажил-херекте чептерини эреңгейлеп, чангыс талаалыг
көрбөй, харын чидиг шүгүмчүл-биле ай-шаанда илередир херек.

Отчет-соңгулдалыг хуралдарың эң харысалгалыг бир талазы —
профэвилел комитетин соңгууру болуп. ВЦСПС-тин IX пленумунуң ший-
тирин бзууар, профэвилел органнарының составына соңгуткан кижиникиң
эң амылдар хуусааыны кызыгарларын сөксаткан дээр билдингир
болгай. Ол болза, коммунисттериникиң, партия кеңигүнү зөөс ажилчылар-
ның, албан-хаакчыларны болгаш интеллигенцияны шийтен дуржул-
галыг, принципалдыг, ат-алдарыг кижилерин профэвилел комитеттери-
никиң даргаларына, кеңигүнеринге база ревизия комиссияларының со-
ставына киридеринге таарымчалыг байдаты тургузуп турар.

Профэвилел организастыг ажилың отчеттарының болгаш соңгулдала-
рының чедишкениниг эртери—оларга партия организастыг ажилың бил-
диктиг удурулгалында база кол хамаарымыр. Хуралдарың бекит утка-
шынарың болуп, профэвилел организастыг ажил-чорудулгалыг бот
бүгү талаалыг ханызы-биле өөренип көрүшүлгө, чаа-чаа сорулгалары
айтырын, аңаа профэвилелдиникиң тодаргай киржилгезин чугаалажырын че-
дип алып дээр партия организастыг ажилың салыр ужурулуг.

А. Н. Косыгинниң Францияда чоруп турары

СССР-нин Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы А. Н. Ко-
сыгин Францияда аян-чорук кылып чоруп турар айы-
был декабрь чедир Гренобль хоорайга чоран. Оон-биле
казы ону үдөп чоруп кижилер, а ол ышкаш Франция-
ның күрүне министри Л. Жюкс чоран.

А. Н. Косыгиниң Гренобльга чедир бегенинге алар
кылдыр шериг адуулары эрттирген. Иондиз тускай по-
эзияны чедир берген вокалга хундулел таңымын
чыскаган болгаш ай. чурттуу күтүп, гамилерин
күүсеткен.

А. Н. Косыгиниң болгаш ону үдөп чоруп кижилерин
эртем шийчилелдериникиң айтыргыларына талазы-биле,
этом болгаш космос айтыргыларының талазы-биле ми-

нистр А. Пейрефит, Илер департаментиникиң орадакчы
даргазы Л. Верже, Гренобльды даргазы М. Дюбуа бол-
гаш албанчы өскө-дээ кижилер уткуп алган.
Алчыларын олурткан машиналары вокзалдан
шут-ла адродуп шийчилелдер төвүчү чорупкан.
Францияга үш хонук аян-чорук кылганынын соонда
СССР-нин Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы А. Н. Ко-
сыгин болгаш ону үдөп чоруп кижилер Парижте эеп
келген. Ол чуртка аян-чорукка эң Косыгиниң премьер-
министр Ж. Помпиду, күрүне министри Л. Жюкс болгаш
Француз чакаткы өскө-дээ кеңигүнери үдөп чоран.

(СЭТА).

Агрессорлар ойтур шаптырган турар

— Вьетнам улус бо-
лунун демиселин тил-
дегилги төнүчүгө чедир
чорудар быжыг ший-
тирер — деп, Мунуу-
Вьетнамды хостазынын
Национал Фронтузунун
СССР-ге доктаамал тал-
аарынын башчыны Данг
Куанг Минь Азия болгаш
Африка чурттарының ар-
сеткил каттыштыргыла-
зынын Совет комитетин
ет совет болгаш дашык-
чы журналисттерге эр-
тирген паралага конфе-
ренцияныга мезгелдеди.
АКШ-тын Вьетнамда
агрессия үлгүлгелерин

буруу шапкаш, америка
ужаң чуулгун Ханой-
ны соңгу талаалыга
чоок чөдөргөсүн чокта-
чагы халлашкыны
АКШ Вьетнамда дайы-
нын улам мый калбар-
тырынын орут-биле бар
чыларын херектеш тур-
дары — деп, Данг
Куанг Минь өңдөзүлгө
дегелден.
— Мунуу Вьетнам-
ның патриоттары Вьет-
намды Демократтыг
Республиказынче шак ол
каазаалыг халлашкыны
га чаа-чаа соңгушкун-
нары америка араатан-

нарга таварыштырып
шыдаар деп, Данг Куанг
Минь чугаалаан.
Америка империали-
стерин болгаш оларын
чалчаларынын Мунууу
Вьетнамда дайын тала-
зы-биле кеминг үлгү-
диглерин ялдериникиң
талазы-биле комитеттин
бекиткенин чаа докумен-
тиникиң үжүр-утказын
паралага конференция-
зын кижикчилериникиң
Данг Куанг Минь та-
ныштырып берген. Аме-
рика империалистер аг-
рессия дайынын калбар-

пышаан, кижиникиң кан-
зы-дээ моралын дора
көүп, бүгү делегейни
улустарынын килектин
удураанышкынын хе-
ресейдиң дайын чоу-
дарынын хиликтит чеп-
сектерин Мунууу Вьет-
намда улам калбак хе-
чөөлгө амылгап тур-
дары ол документ көр-
гүзүп турар.
— Америка үлгүдиг-
чилер Вьетнам улуска
ууру дээрин үлгүдиг-
лери дээр шыгыны ша-
жылаага олажыр ужу-
луг деп, ол мезгелдеди.
(СЭТА).

БИСТИ СОРУК КИИРИП ТУР

Малчынарның чедишкени

Челябинск, Тюмень областарың болгаш Умурт Автономнуг респу-
бликаның кэдээ ажил-агыйның ажил-ишчилери СЭКП Төп Комитетиникиң
март Пленумунуң болгаш партияның XXIII съездиникиң шийтирлерин
амыдыралга боттандырышаан, мал ажилының продуктуларын бүдүрерин
көвүткөн болгаш эът, сүт, чуура, дүк садып алырының күрүнө план-
нарын хуусаа бетинде күүсеткен.

Челябинск областың малчынарны 395 муң тонна сүттү, 84,5 милли-
он борбак чуурагы, 1813 тонна дүктү күрүнөге саткан.

Тюмень областың ажил-агыйлары 351,3 муң тонна сүттү, 56,3 милли-
он борбак чуурагы, 790 тонна дүктү Төзөн чуртка берген.

Умурт Автономнуг Совет Социалисттик Республиканың колхозтары
болгаш советхазы эрткен чылдың бо үзүндө турганынча бодаарга 3,3
муң тонна эътти, 1,1 муң тонна сүттү болгаш 8,4 миллион борбак чуу-
рагы хейну саткан.

Челябинск болгаш Тюмень областарың ажил-ишчилери база-ла мал
ажылының продуктуларын эрткен чылдың хамаарышкан үзүндөн дыка
хейну садарын чедип алган.

Мал ажилының продуктуларын күрүнөге садары үргүлчүлөшкөн.

(СЭТА).

Бедик көргүзүлгөр

СЭКП Тыва обком, Тыва АССР-нин Министрлер Чөвүлели 1966—67
өзүндө чылдың школаларын, интернаттарын болгаш уругдар албан чер-
лерин эң аңаа бекеткери дээр районнар аразынын социалисттик чарыш-
нын түндүгүн үндүргөн.

Социалисттик чарыштын бүгү хүлээлгелерин күүсеткен Бин-Хем район
(СЭКП райкомунун секретары эш Харченко, райкүөском даргазы эш Дам-
чай, район эргелекчиси эш Молчанов) бирги чери ап, СЭКП обкомунуң
болгаш Тыва АССР-нин Министрлер Чөвүлелиниң шийтир Кызыл тутун
Каа-Хем райондан чаалап алган. Ол ышкаш 500 рубль түнүт өөредилге
херекселдери-биле шапкатын.

Чарыштын ийги черин Таңды району (СЭКП райкомунун секретары
эш Сухачев, райкүөском даргазы эш Нуулар, район эргелекчиси эш Кун-
чун) тыыскаан. Ол району 300 рубль түнүт өөредилге херекселдери-
биле шапкатын.

Ушкун черин алган Кызыл хоорай (СЭКП хооромунун секретары эш
Ниселов, хоорукүөском даргазы эш Красный, горно эргелекчиси эш
Борисов) 200 рубльтиң өөредилге херекселдери-биле шапкатын.

Току, Эрин, Барыш-Хемчик районнарга байдал мен мунуңда ту-
ганынча бодаарга элзеп экижээн. Каа-Хем, Тес-Хем, Чөөн-Хемчик районнар
социалисттик чарышты күүседиринче школа коллективтерин, хей-нигитини
чептес организастыгын донтаалап айткан.

Эки күүседип турар

Чөөн-Хемчик районунуң чамдык
чөр-чөр Советтериникиң күрүнөге эът
садып план эки күүсетинип турар.
Декабрьнын бирде мезгилде алырга,
Чадана хоорай Совети планын
ажыг 38,7 тонна эът саткан, пла-
нын 409,9 хуу күүсеткен. Хөндөргөй

көдээ Совет планын 297,9 хуу күү-
сеткен, пландан ажыг 25,1 тонна
эът саткан. Ажилчы чоннар депу-
таттарынын Шени көдээ Совети
күрүнөге эът садып планын 103,8
хуу күүсеткен.

Б. МОНГУШ.

ПЛАНДАН АЖЫР МАШИНАЛАР

Челябинск областы.
Уралдын Миаста
автомобилдунуң кол
шуудулга шүгүмун-
дан «Урал-375» деп
улуг чүтк машина-
лары шуужуп үнүп
турар. Ол машина-
лар бистин чурту-
вуста болгаш дашы-
кы чурттарда бе-
ди-биле үнелдип
келген.

Совет эрге-чагыр-
ганын 50 чылга
төлетип ужуражыр
дээр социалисттик
чарышка киргеш,
бүдүрүлгенин ажил-
чынары болгаш
тускай эртемниг-
ли машиналарын
маңаар хуусаанын
100 муң километр
чедирерин шийтир-
лээн. Бо сорулга-
биле бүгү техниктиг
хемчеглерин ажил-
дап кылгаш, амыды-
ралда чедишкенин-
киг боттандырып
турар.

Заводтун коллек-
тив камналганын
күсели-биле хей-хей
машиналарын план-
дан ажыг бүдүрүп
үндүрүп турар.

ЧУРУКТА: Урал-
дун турары.

рин заводтан чору-
тозу (СЭТА-нын фото-
дун автомобилде-
Ю. Рахильдиң фо-
то-хрониказы).

Эки ажилдың түңнели

Төзөн колхозунуң малын ак сеткилдиг кадарып, оон санын көвү-
диринге азыш зөөс үлүгү кириген малчынар Эрин районун «Чаа орта»
колхозунда хей. Комсомолчулар Соля Алыч-оол, Свердлов Сайын брига-
дирин № 1, 2 хойжу бригадалар районда мурнакы коллективтерге са-
надып турар. Ол ийи бригадалар ажилын колхоз баштаар чери үлөшө
көрүшкөн. 14 малчына 193 баш хураганы немедө төлөвиге берген.

Хойжуларын шийтиген Дамза-Самбуу 32, Топтап Дон 34, Давза
Балтыр 30 хураганы алган. Оон өскө элзеп малчына дөртөн өрү ху-
раганы немедө төлөвиге берген. Бода мал кадарчыларының чедишкени
ни база эки. Төвө кадарчыны Намжап Аракчаа 11 башынын артыкка ап
дөрүктүргөн дээр, бир болаганга олаштыр 10 рубльди алган. Чылгыч
Кыр Каа-оол 12 кулуну артыкка алырга, 60 рубль немедө төлөвиге
берген.

ТӨРЭЭН ЧУРТКА „ЧЫМЧАК АЛДЫННЫ“ БАРААЛГАДЫР ДЭЭШ

ӨЛҮК БЕЛЕТКЕЛИ

Декабрь 1-нин мезгилден алырга, республиканың
белеткел черлеринде 300 муң хире рубльдин өлүгү
кирген. Ол дээр 1966—67 чылдарда өлүк планынын 56
хуу күүсетингени ол болуп. Өлүк белеткелдиникин сезон
планын Тес-Хем район — 180, Чөөн-Хемчик — 124, Улут-
Хем биле Барыш-Хемчик 113—113 хууларга күүсөт-
кенер. Сыстыг-Хемини болгаш Тураннын кураанын
ажыл-агый черлери күрүнөге 45 муң рубльдин өлүгүн ду-
жааганнар. Оларнын планы 71 муң рубль.

Эрткен декадада Каа-Хемини болгаш Тере-Хөлдүн
ачылары хей өлүктү дужааганнар. Он хонукта Үжөттин
коопанын ажил-агый черинден 17,2 муң, а Тере-Хө-
лден 10,4 муң рубльдин өлүгү кирген.

Хүлээлге күсеттинер

Улут-Хем районунуң өлүк тыы-
зынын планын күүседир-биле 250
ажыг кижиге тайгалыг атылган
чурткан. Олар тайгалыг чорукунун
мурунда район төвүгө болган ан-
чылар хураалына алган хүлээлге-
рин эрестиг күүседир дээр 12000
ажыг динини. 73 кижиге белеткел
пунктуларынга дужааган. Районунуң
белеткел-контары чыл планын ам
104,2 хуу, азы дөрктү кварталдын
планын 101,6 хуу күүсеткен.

Районунуң белеткел контары-би-
де көдээ чарган чамдык аңчылар
баштайгы үнүшүкүн боттандыра
алган хүлээлгелерин чедишкенин
күүсеткенер. Ылангыч Шатаев
Арыга И. Лобачев 57 динини, 17
бас.

База кат ап

Бичин оолчук турган-ла дини-
неп эгелдиг. Ам 61-лиг мен. Дини
айбек-дээ, ховар-дээ чылдарда айнап
чорум. Дини ховарда кат ап динин
аңгартып, капкалап, маспактап
өдүрер ажыгыт.
Бо чылын Самыла, Доостуг ың-
чаар чораш 8 кижиге, 63 динини
эеп келди. Бистин көрүвисте
Доостуг ыңчаар дини изи көсүл-
неп турган чүве. Ам база кат ап ий-
аңгит айттаран деп турар мен. Хан-
Дээр, Доостуг ыңчаар бээр бис. Аң-
гиле Көжө бажынта чедирит апган,
Чөөн-Хемчик район.

М. НИЛЧЕН.

СЕМИНАРЫҢ КИРЖИЧИЛЕРИ—КРАСНОЯРСК ТЭС-ЧЕ

Районнарың күүсөкчи комитеттериникиң база
хоорукүөскомнар даргаларынын 6 хонук хуу-
саалыг семинары Тыва АССР-нин Министрлер Чө-
вүлелинче декабрь 6-да эгелээн. Шутуу райо-
нарның райкүөскомнарының даргалары семина-
ры ажилында киржики турар.
Делегей байдалынын дугайында солун лекция-
ны партия обкомунуң лектору Иван Петрович
Соболев семинарың киржикилеринге номчаан.
Улут Октябрьның 50 чылга үгүштүгү чө-чөр
Советтериникиң хүлээлгезиниң база бижет күүсө-
дизиниң дугайында бресаны Тыва АССР-нин Ми-

нистрлер Чөвүлелиниң даргазы М. К. Мендуме
кылган. Кызыл хоорукүөскомунуң ажилынын ду-
жулгазын эш Коасный. Каа-Хем районда совет
ажылдакчылар школанын өөредилгезин канчаар
организастап турарын эш Очур-оол таныштырган.
Неке көдээ Советтериникиң ажилынын дугайында
лекцияларын аңаа база номчаан.

Семинарың киржикилери хоорайны амы-
дырал хандырылга комбинатынче, телецентрде
эжүктүрүлгө чоразынар. Оон олар Министрлер
Чөвүлелиниң даргазынын орадакчыны Николай

Иванович Куценконун баштагалы-биле крайкүөс-
комун ажилы-биле танышар дээр, Красноярск
хоорайга декабрь 7-де чорупканнар.

Семинарың киржикилери аңаа баргаш, край-
күөскомунуң организастыг-массалыг база доктаамал
комиссияларынын ажилы-биле, крайкүөскомунуң,
Ленинск крайкүөскомунун бот-тымынгы органи-
зацияларынын ажилынын дуржулгазы-биле та-
нышарлар. Оон олар Сузобуинск көдээ Советке
база декабрь 9-та Красноярск ТЭС-че барлар.

Р. ТОЛЗАТМАА.

КОДЭЭНИН АЖЫЛ-ИШЧИЛЕРИ, ЧАРЫНКА КИРЖИНЕР!

Бистин чуртубус Совет эрге-чагырганын бежен чылынче кирген. Ол дээрге онза чыл болур, Совет чоңун алдарык чаагай чакчылын астаар, бистин «Межегей» совхозтун кол-детики ол улаз байырлалга күш-ажылчы белектерин тузаа дээш ажаллап турар.

Биздин ажил-ишчилерини чогаалчы нинимативазин хайныктырп үлүктөн СЭКП ТК-нын март Пленумунун шийттирилгенин соонда, ылангыч 1966 чылда бистин ажал-агыйымыстын бүтү азырларынын хөгжүлдөзү алаан бурунгарлаан. Экономиктиг анализтен ап көргө, бо чылын мал ажы-агыйнын болгаш ылангыч чар ажылынын продукциянын бот-уезин алаан чингаш. Планаа көрдүгенинен центнер сүтүн бот-уезин 3 рубль 22 копейка, эттин — 5 рубль 15 копейка, центнер кызыл-тастын — 7 рубль 20 копейка чингаш.

Бо чылын совхозтун хову ажалдакчылары багай эвес ажал-лааннар. Күгүнге 4300 тонна тараа сазар план-чагы 16 мун 85 тонна кылдыр күтүстөгөн. Совхоз бодунун туруп келген төгүтүнүз дүгүзүндө ылымг хой тарааны күгүнге берип көрбөз. Эки дүктүтүт болган 1961 чылда бизин 9,7 мун тонна тарааны күгүнге берген болгай. Бо дээрге бистин хову ажалдакчыларынын, алдарык механикаторларын эки ажал-агыйынын тууналы-ыр. Ажал алымынчынын уезинде күш-ажылга астаар мадыралыг чорукту бистин комбайнерлерин көргүскөнөр. Комбайнерлер Исанов ажал алымынчынын сезонуна 1019 га. Пинчук — 821 га, Омаров — 719 га, Ходяев — 803 га черин тарааны ажааганнар.

Картофель бүдүренин планын совхоз бодунун төгүтүзүн бо чылын база бир дугаар күтүскөн. Га бүдүрүзүн 70 центнерини орунга 79 центнер дүктү аламынча, а № 5 бригадини (бригадир эш А. Гольцов) механикаторларга ба бүдүрүзүн 82 центнер картофелди алганнар. Эш Петров бригадирден погаа бригадизм база эки дүктүтү өстүрүп, ажал алган. Бо бүгүнүн түннелин совхоз бо чылын чар ажалы-лан 1 миллион 400 мун рубльдин оруугазын алган.

Дүктү талаа-биле мындыг эки түннелерин чедип алы-рынга агаар-бодустан таарымчалыг байдалдарын салдар-лыг болган чугаажа. Иччалда-да ол көз эвес. Кол чүе—салбырларын, бригадаларын бодамчалыг ажалы, механизаторларын эрес-шугуру ажалдаан ол-дур.

Бистин малчынарымыстын көргүзүлгө бо чылын база багай эвес. Совхозтун хойжулары дүктү бүдүренин болгаш кү-гүнге сазарын ажал күтүскөн. 23 мун рубльдин оруугазын алган. Сүт-бараан фермалары республиканын бүтү сүт-бараан фермаларынын социалисттик чарымынга бири черлерини бир-өөнүн ээлеп турар.

Республикада инек бүдүрүзүн чылда үш мун кг чедир сүт саалдаан бо чылын бир дугаарында бистин совхозтан үнүп болур. Эрткен он айларын түннелин бизин 3. Кравченко инек бүдүрүзүн 2621 кг, А. Крикулова — 2507 кг, Т. Омар — 2475 кг сүтүтү саган. Кара-Булу сүт-бараан ферма он ай-лар шийинде 117 инектин бирөөнүн-не 2522 кг сүтүтү саган. Бизда ажаакчы эш Зубов октябрь айда хонукта бызаа бүдүрүзүн 980 грамм, а ноябрыда — 1 кг немелде дегини алган. Бистин анык саачыларымыс дугайын хойну

чугаалап болур. Доора-Халын фермазынын анык саачылары А. Тюлюш чылда инек бүдүрүзүн 1850 кг сүт сазар күтүлгө-зин ам 2139 кг, А. Ярусова — 2249 кг сүтүтү күтүскөнөр. Хойжу О. Токел-оол 100 хойга онааштыр 114 хураганын, хой бүдүрүзүн 2 кг 555 грамм дүктү алган. Ботунун күш-ажыл-га бекке көргүзүлгө дээш эш Токел-оол 15 хураганын не-мелде төлөйгөн алган.

Совхоз күгүнге сүт сазарынын чыл планын декабрь 1-ге 105 хуу, этти — 86,4 хуу күтүскөн болгаш аят сазар пла-нын декабрынын баштайгы чартыныла күтүскөдөгүлгө арга-зы бар.

Совет эрге-чагырганын 50 чылынын алдарык байырлалы-нын күш-ажылчы ээлчеге кирген, совхозтун ажал-ишчи-лери боттарынын аргааларын база катан саап көргөш. Көзө-агый-агый продукциянын бүдүренин көгүлдөзү талаа-биле 1967 чылда чаа-чаа сорулгаларын төлөйгөн алымыс. Бо дээрге бистин баш улаз сазар көргөн чиктерини-сир. а ажал-агый чылынын көзү түннелери үнгөзө, олар аскер-лик болур, ол аскерликке эвезээр эвес, харын немешир алаар.

1967 байырлал чылын чар болгаш мал ажылын улам кө-дүренин, көргүзүлгөдөгү шырарын экижидерини, көдөз ажал-агый бүдүрүлгөдөгүлгө бүтү алырларынын бекке орула-лыг болурун чымы болдуар бис. Бистин сорулгамыс ол, 1967 чылда 16450 га көдөз ажал-агый культураларынын га бүдүрүзүн дараазында дүктүтүтү алыр: тараа 9 п., нога-лар 190, картофель 78, кукурузанын ногаан массасы 200 центнер. Ам бүтү салбырларга, бригадаларга эртемге үнөзө-дөз тарылга ээлчештирилгенин шийгээди ап турар. Тарылга шөлдеринге агрохимиктиг каталыг тургазарыныч көргөн, та-рылганын бириг классын сорттук тараанын-биле чорудар. Бо чылын 1500 тонна органиктиг, 275 тонна минералдыг че-миникчилегерин ажалгаан бис. Кызыл-тастын «Саратов-ская-29» деп күтүтүтү сүтүн келир чылын база тарым бис.

Мал ажылынын ажалдакчылары чаа сорулгаларын база тө-лөйгөн. Белир чылын сазар инек бүдүрүзүн 2000 кг сүтүтү сазар, хой бүдүрүзүн 2,4 кг дүктү кыргыл амын. Күгүнге 340 тонна этти, 1500 тонна сүтүтү, 15 тонна дүктү сазар, азы бо чылын плаанынан сүт 12 тонна, эт 10 тонна, дүк 1 тонна хой болур. Бо сорулгаларын шийтирилгенин амын быжыг чем-суурун тургузары кол ролдугу. Бо чылын совхоз сизген белектелинин планын 121 хуу күтүскөн болгаш куку-рузанын 34800 тонна ногаан массасын сизастан алган. Сүт-бараан фермаларында чегерилгенин дүлү нормазын, хойжу коданнарга немелде чегерилгенин тургузарынын, чаш малды эки шынарлыг чегерилгенин азырап доруктуларынын арга-зы бисте бүрүн бар. Иччалгаш кыштагалашкын уезинде күлө малдын баш санын менди камгалап алыр эвес, харын продук-тулугу куудалтаанынын арга-зы бар.

Бо чылын бир центнер сүтүн бот-уезин 17 рубль 59 ко-пейк болуп турар болза, келир чылын 16 рубль болур. Цент-нер продукция бүдүренин 1,22 киж-хуну чарылаар деп планнаан болза, ам 1,17 киж-хуну болуп турар. Келир чы-лын центнер продукция бүдүренин моон-даа эвези киж-ху-нун чарыгдарын чедип алыр.

Эрткен ийи чылдарда совхозтун бүдүрүлгөзү каражалыг ажаллап турган болза, бо чылын 1 миллион 300 мун рубль арыг орулгагы болган.

Партиянын XXIII съездинин шийтирилгенин астаар, СЭКП ТК болгаш ССРЭ-нин Министрлер Чөвүзүлгө моральдыг база материалдыг идиг беришкенин талла-биле хем-чегерин ап чоруткан. Бистин совхоз бо чылын марта эрт-кен чылын ажалынын түннелери-биле күш-ажылдын не-мелде төлөйгөн бир дугаарында чорудуп, мурнакчыларга инитизи-биле 31 мун рубльдин тымыска. Бо чылын он ай-ларын түннелеринде шунту 550 ажалчынарга тымыска немелде төлөйр 80 мун рубль четкен. Бо чорук коллектив кижигуверинин ажалга харысалганын, күш-ажылчы иде-кейин бедиткен, совхоз бүдүрүлгөдөгүлгө мурнакчыларынын са-нын өстүргөн. Мындыг темчегин келир чылын база ап чору-лар бис.

Келир чылын чедип алыр сорулгаларын күтүскөдөгүлгө үн-дизини — тарылга белекел болгаш мал кыштагалашкын-нын чедипирилгенин чорудар болур. Багай септеттиген тех-ника-биле байырлал чылынын тарылгаларына кирип болбас деп чүвени механизаторлар билген, техника септелгенинче күштү салып, декабрь 1-ге чедир 23 тракторун, 20 саялка-ны, 15 андаанын септээн.

Кыштагалашкынны каража чокка чорударынын бүтү бай-далары малчынарда бар. Бүтү коданнар мал чегерин-биле, чылым калжалар-биле, малчынар чуртталга бакыныры-биле хандырттыган. Неделя санында малчынарга кинону график астаар көргүзүп, автолавка оларын эргип турар.

Республиканын малчыныры, таразылары! «Межегей» совхозтун коллектив Совет эрге-чагырганын 50 чылынын байырлыгына үтүктүр чедип алыр сорулгаларын төлөйгө-нишкан, ол байырлал чылынын күш-ажылчы ээлчеге ки-рерини силерин кыгыртып, силерин-биле арга-дүргүлгө солтурун күзөп тур. Улаз байырлалга үтүктүр ажал-агый бүдүрү, ферма, бригада болгаш түс-түс ажал-ишчи бүдүрү со-циалисттик чарыкка кирип, бодуга тодаргай сорулгагы — хулаалгаш ажалдарын күтүскөн.

Алдарык байырлалга чаа-чаа күш-ажылчы чедипирилгени-биле ужуражымылар!

3. ПОЛУНИНА,
совхозта партком секретары;
3. КРАВЧЕНКО,
саянчы;
Д. ДАРДАШ,
ажылчы комитетинин секретары;
Н. ШАРЫПОВА,
комсомол комитетинин секретары;
О. ТӨКЕЛ-ОЛ,
хойжу;
П. ТОННИХ,
тракторист;
А. ТЮЛЮШ,
саянчы;
Н. ПИНАЛО,
чолбачы.

Танды район.

ЧЕЛЯБИНСК ОБЛАСТЬ. Магнитогорский металлургический комбинат. 4-й цех. Листопрокатчики. Боттарынын ап турар канындан улус ажал-агыйынга улам-на хой прокатты канчал бээрини арга-зын СЭКП-нин XXIII съездинге белектелиң уезинде-ле ык бодап турганнар. Про-кат кылырынын уезинде артынын болуп үнөр чүүлдерин болгаш өске-даа чидиритилгенин кызырып тургаш, чылда муң-муң метр чуга демирин немей ап болуру илереп келген. Совет эрге-чагырганын 50 чылынга алаар бол-дурган чарыкша кирген, листопрокатчиктер технологияны сайзыргай-мыдып тургаш, белек прокат алырын көвүдөдир дээш шийгээшкенин эгелечилери болган.

ЧУРУКТА: дөрткү листопрокат цехинин мурнакчы ажалчыныры, ком-мунисттик күш-ажылчы шалыпчылары, канчанчы П. Г. Дегларев, валь-цовщик А. Д. Белев, улуг вальцовщик А. М. Павлов, улуг канчанчы Ф. И. Нечев, вальцовщик В. П. Чернышков олар.

Ю. РАХИЛЬДИН фотоу.
СЭТА-нын фотохрониказы.

Мурнакчы тудугу

«Шенпээр» совхозта мазы-хары кижини ортузу чед берген хер-зенин тудугуну хой-инити черлеринге, хурал-суглаага бо-ла көрүп болур. Ол дээрге, совхозтун мурнакчы тудугуларынын бирээзи — Д. Чингиз-дир. Элаан хой херзениненин ол тудуг анылынга өрөт-кен.

Чигден бодунун бригаданын кижигуверини-биле кады бирээ-зинге-ле 2 аал чурттаар сес бакыныч, улуг гаранты, дөрт аал ишти чурттаар бакыныч, 500 тонна картофель кирер подвалды туткан. Суг-Нажаа фермазында сес чүс инек кирер даш нажааны, кон-тора бакыныч, Уттуг-Холда 800 хойга чаа нажааны болгаш оон-даа өске тудугдарын кылчып доошушкан. Ажылга шуудуру тудуг-жуну чон үнөп көргөн. Ол ышкаш тудугу херзениненин О. Чечек-маз, М. Чудур, Селикпаз эр кижилерден дудак чон ажаллап турар. О. КУРСЕДИ.

Бистин почтачыыс

Чоон-Хемчин району «Искра» колхозунун малчынары, бис-тер почтачыыс И. Мандан-оолдун ажылын мизап чугаалашын тур-бар бис. Колхоз суурундан элаан ырак, улус шолуг аргылаш чер-лерде чурттап турар малчынарга почтачы күнөчиг аалчы болур.

Эрте-ле марганын бээр кышкы немелдөө почтачыыстың чедип келгенинче кончуг-ла өөрүүр бис. Аалга келгеш, өгө кирбейн чыгыш, адын откырып кааш, улуг мара сумказын азынган поч-тачы ээлчегий хунеринде бо-ла моорлап нээр. Чамалына он шак ажа бергенде-даа келгилээр-ле. Аян-шай, чугаа-сөөт аразында үеңик эрткин база билдирер эвес. Бо хире орайтай бергенде, аал-чыыс бистинге хенар бөөр деп бодап одаг; почтачыыс чоругу-рга белекенин бээр.

— Кома аалчар улусу база-ла солун номчускап, уйгузу келбейн олурар бөөр. Бодум-даа ажырбас мен—деп баштангылаш, айт-тылтыр.

Почтачынын бээр черлери-ле хой. Бистин колхозуустун шээр малы бизин 18 июлда болгай. Оон аңгыда бода малдын 4 ферма-ларын база-ла эш Мандан-оол эргип турар.

Монгуш МАЖАА,
хойжу.

Эрткен чылдындан хойну

Партия, комсомол организаци-ларын дегиччези-биле районда «Союзпечать» салбырынын ажал-дакчылары, хой-инитичи тара-дыкчылар келир чылын парлалга чачылганын алаан хой-биле калбарткан. Районга инитизи-би-ле ийи мун тос чөчө ажыг болу-ну болгаш жуналды чачылар ужу-луг турган. Чоокку хунерге че-дир 3,240 чачылгала тараттын-ган. Ол болза эрткен чылдындан 300 солунун хойну бижиткени ол.

Ленин аттыг көдөз ажал-агый артелинин кижигуверини солун, сеткүүл чачыларынга идекейлиг киришкен. Колхозчу өреге бүрүз барым шунту чачылгалыг. Рай-он төвүндө активтер М. Ханды, С. Архив, Ш. Середар, Т. Нордун солунарын, сеткүүлдерин тус-ту-рун 350—400 рубльге чедир чачылган.

«Чаа орук». «Коммунизмче орук» колхозтарда чачылгала оожум чоруп турган. Парлаага ча-гымылаан калбартырынын ужу-дугазын үнөп көрбөс чорук чамдык организациларда бар. Ылаш ажал-агый черинин дирек-тор Доржу, районун коммунал ажал-агый конторазынын началь-нигинин хулаалгашын күтүскөдү ту-рар Хураган-оол, орук туугунун станицынын начальниги Саваа боттарынын коллективтеринге ча-гымылаан калбарткан. Оң хой кезин алды ай хуусаалыг. Ын-чаарга чачылганын санын кө-вүдөдир-биле черелештир шы-нарын экижидери база чугула.

С. ЧЫМБА,
Эрзин районда «Союзпечать» салбырынын начальниги.

Быжыг бүзүрелдиг

Бир хүн шийинде магазиннер-ге хергезаан бараанын алыр дээш чүс-чүс кижилер келир. Оларын негеделин доогуз-биле хандыра-ры — садик организациаларынын кол хулаалгашы. Чугула ол эвес. Садик алыкчыларын ээдек-эвилеп хулаал ап, оларын негед-езинге дынгангыр болбушап, хандырылганын дегилеин бед-дери база-ла чугула. Бо айты-рыларын шын шийтирген, бара-ан болур хулаалгашын болгаш планын онаалгаларын чедипи-рилгенин күтүскөдү турар садик ор-ганизациалары хой. Оларынч би-розинге Хову-Аксинда проден-бты (начальниги эш Шегалов) ха-маарыштырп болур. Проден-бты шугунузда азы-чепиң 4, үлүктүр, ажал-агый болгаш өске-даа бараанынын 3 магазин ажалдап турар. Оларынч кайы-зынга-даа кирген кижин баштай-ла арыг-шөөр байдалды, корум-чуртуну эскерип каар. Садикжы

ларынч ээлдек, чымчак сөзү, кел-ген кижилерге саат чок бараан болуп турары садик алыкчылар-ын чайгаар-ла хаара туду бээр. Кравченкога удурткан үш садик-жылыг азы-чөм магазининде ба-раанын ассортименти байлак.

Эш Литвиненко эргедилгелен үлүктүр бараанын магазинини садикжылары келген кижилерге ээлдек-эвилеп, Барааннар шөөр-гин дегелеттиген, арыг-шөөрлөң салгыдамы бедик. Садикжы Лит-виненко ажылынга кончуг кызы-мак. Магазинге узун ээлчег тура-рын кижин черле көрбөс. Прод-ен-бты эрткен он айларынч бараан саярылганынч планын ажыг күтүскөн.

Суурда столовойн ажалы ба-за багай эвес. Белеккен турар чегиниң шынары эки. Чепенир залда азы-бүрү чечектерини та-рым омурткан. Хову-Аксиндын садик организациаларын карто-фель, ногаа аймаан белектерин

чедипирилгенин дооскан. Шыжа-мырда 55 тонна картофель, ду-заан ногаа аймаа база бар.

Бо-ла буга айга келгүзүлгө проден-бты коллективинин дем кадылгалыг, кызымаккай, шу-дугу ажылын херечилеп турар. А проден-бты начальниги Е. Ф. Шегалов организациа талантылыг, хүн бүрүнүз чугула айтырла-рын баш бурунгаар шийтирген, оларынч чамдымын ой-шаанда харылап билир. Садик объек-тилеринде чүү чегини турарын доктаамал хынан көрүп турар. А бир эвес четпес, сагышка таа-рышпас түвө бар апарганда, ону дораан-ла коллективке чугаа-лапкан, дарый хемчөөн ап тура-ры тапчыл болган.

Проден-бты коллектив беш чылдыг бирги чылынын планын хуусаа бетинде күтүскөдөгүлгө бы-жыг бүзүрелдиг.

М. БАДЫ-НАЗЫН.

ҮШ ӨӨРҮШКҮ

лпг-оол оларын бир дугаарында алааннар.

Ажыл дөндө дымжын билбес, анык хойжу Хиралг-оол Ара-матович Саая чаагай ажал-иш-би-ле хулаалгаш чаалап ал. Мо-скваны барым көөр аас-нежик-тиг болган.

Кыюу сөзүгү хунерин. Ич-чал Хиралг-оол хонун улуг дүш-турда сугтарган, дымжандыры-биле аалга чокулазгыны келген. Хүн илгит турган. Бай-Тайгада Шуйнун ол-бо талааларында анаа каттыжын киргилдөө хемер баштарында мөгүн бөртүтү тай-галар аас дээринч кылаагында улам өңүр көстүп чыткан.

«Хайжыг, бо чылын база кал-дашкын болуру ол эвесе, тараа-быдаа, мал-магана-ла ат-тыр» деп бода-биле хойжу аалдыга

чанып келген. Аалга чокулап олур, бригадир Салчан Дүгүр-жампун адым багылашта турарын ол танып каан. Өгө кирин кел-дирге, бригадир чоран-на мын-ча дээн:

— Араматович, бо чылын 100 хойга онааштыр 105 хураганын, бөр хойдан-на 2,5 кг дүктү кыр-гып алган болгай сен. Ынчангаш колхоз баштар чери сен! Мо-скважы эскерсаяалдык чорудар деп шийтирилди-дир. Байыр че-дирин тур мен!—дээн, оон хонун дымжын туткан. Хиралг-оол Ара-матович бүзүрөөш шийчылгаш, ылаамап айтырган:

— Москваже!
— Ийе, Москваже. Дегелге ба-дыр көөр. Дораан белеккен, ха-рыл...
Хойжу Саая Хиралг-оол өске

УЗУН ОРУК, УЛУГ ҮҮЛЕ

Мугур-Аксы суурдан Мөген-Бүренче айттаныптымыс. Эртен соок-ла турган. Шапалаалдыг шымык бажы кө-зүбөс, билдиртир-билдинмес кылдыр бораң шораан-би-ле дуеланыпкан турду.

— Шапалак ычпал барганда бораңнап, хадып, хар-ын-даа сылаады шуурганнай бээр чер боор—деп, кады чорур болганымыс, «Малчын» колхозта мал эмнелгези-нин чолбачызы Хертек Самбий-оол биске сагындырып чугаалады.

Кижин бодаарга, агаар-бодустан шак ыччаар шын-гырап ораарын билир кижини үктүг идиктерин, негей то-нун кеттиген, халканын бөрүн боой браланган, чуда-ла чылааган болгу дег ийик. Хар быскаччал чаап турза-даа, улам-на сылаады «алгырып турар» хаттын тайлы-мында ол черге орта-ла дүшпейн, ында-мында оюк-де-лик бооп, агарып турган чүе. А Хертек Самбий-оол дүштө-даа чок, бөрүнүч халбаңнарын безин кешпэи болду. Оң катки-иткизи-даа сүргей. «Бо-даа тус черниң агаар-бодустан чачылгаш, дайга берген эрчиң эрзи эр-дир ийин» — деп, бат дугайт бодандым.

... Хүн дегелге, Мөген-Бүренче айттаныпкан бис. Алды шак ажал уениң ишинде үзүк-соксаа чок чоруп келгеш, Семистей дааның дунда тежге үнз халды бээр-виске, «Мөген-Бүрен» колхозтун сууру хем эршиден, дөзүрдө көстү берди. Самбий-оол машинаын орук дур-гаар ылын чорудуп, күлө арттар кырынга бистин би-зээви эзуаар доктаадып каап чоран. Узун орукка та чеже арттарын, дөш-дөвүнүктөрүн ашадымыс дээр. Ындыг-даа болза Хертек Авыр-ооловичиниң берт өш-терге, арттарга чоруп өрөнгенин кижини магадаас арга-жок.

Мөңгүн-Тайганың баштайгы чолбачыларынын бирээ-зи, Хертек Авыр-оолович чолбачылап эгелээ-ле, он ийи-ги чылдыг нугу болган. Бо аразында, арат, малчын өг-бүлгө өртүтүнгөн бо бөдүн чолбачы автомашинна озал-ондактарында ажылаа каныг-бир саадал-доткарлар-ны кажан-даа болдурбаанын чугаалаарга-ла, ол эки чо-лаачы дээрзи тода алаар.

— Чолбачы ажал-ишчилерде эң-не чымшыгы чылды сактып чугаалап көргөм, Хертек—деп, оон сонугурап айтырармын:

— Кайызын ол дээр боор. А ындыг-даа бол, 1965 чыл-дың кыжы бачым болган ийин. Эрткен кыжын бистин колхозта мал эмнелгезин Хойлаа-оол Донгак-биле четпэни-вис, барбаанымыс малчын аал чок. Ынчаарда Мөңгүн-Тайганың дегем дөвүзүзүңгө чачыс колхоз турду. Бо-дап көргөдөгү: чүлө «Мөген-Бүрен» колхозта безин ал-дан чыгам хойжу коданнар бар болгай...

Хертек Авыр-оолович эрткен чылдан бээр «Малчын» колхозта мал эмнелгезиниң пунктузунуң «ТУК-ГАЗ — 63» деп автомашиннын чолбачылай берген. Улуг хар-лыг, хат-шууранның, харын-даа мал-даа аарын тыттып турган ол кыжын Самбий-оол, шынап-ла, дүн-хуну-биле кыштаглар, чазагар кезип, мал эмчилерге-биле кады эрес-шудуру ажалдаанын Мөңгүн-Тайганын кайы-даа ужу-кыдында дымчыл болур.

Чолбачы кижиниң ажал-үлөзү кажан-даа орукта. Оң-гул-чиңгилдерин ол кымдан-даа артык билир. А ычан-мыкже, чолбачыга мурдунда автомашинна улап чорбан, чап-чаа орукту баштай изеп ажадылар улуг өөрүшкү, чаагай адал! Хертек Самбий-оол болза, Мөген-Бүрен-тей Алды, Устүү Ылаагылар, Аспаты, Арыс, Семис-тей, Шыры-Дулай... ол черлеринче баштай орук иззэн чолбачыларынч бирээзи.

Хертек Авыр-оолович 1964 чылдың чайын амыдыра-лында кажан-даа ултас. Ол чайын машина-биле Мө-ген-Бүрен хеминч бажында чайлаагарже орукту бир-ле дугаар изеп айткан. Капшалдарлыг кадыр-бертиг орукту дидим эртип чедип келген чолбачыны чайлаагар-нын хойжулары, сарлыкчылары сеткил-сагыжынын ха-нызында амырап уткуп алганнар. Чаа орукту изээрине Мөген-Бүренчын хоочун чурттакчызы, «Малчын» колхоз-та партком секретары Саая Кара-оолович Шыдыра, Бай-Тайга райкуукомунун даргазы Борис Баданович Чю-дюк олар эвези эвес ара-сүмени кайргенин Хертек Авыр-оолович сеткил ханышыкын-биле сактып турар. Чолбачы узун оруун, улуг үлөзүн уламчылаашкан.

А. БЕГЗИ.

«Тес-Хем» совхозтун Устүү-Шынаа салбырынын хойжуу Чооду Хуурай-оол ол ажылынга ая он чыл ажал, бо чылдарын дугузула ажаллап шуудурун көргүзүп, кодаанын баш санын чылдан тыче менди өстүрүп келген.

Бо кыштын мал кыштагалашкынынга ол эки белекенин алган, амдан эгелеп ода-белчирлерин хүн бүрүдө таарыштыр одаарадып турар.

Хой ажылынга чылдан чыгыч келгүзүлгөдөгүлгө болуп келгенин дээш ону «Күп-ажылчы ылырал дээш» деп медаль-биле шаңнаан.

ЧУРУКТА: Хойжу Ч. Хуурай-оол хотугу шагында солун номчуп олур-ган

Бай-Тайга районуң «Мал-чун» колхозунун төвү — Мур-гур-Акс суураа библиотекка ажылдаанында бээр он үш чыл четти. Ук ажылга соңуу-галым улам-на улгайдып, ажыл-чы чонун номга негелдезин хандыр дээр бүгү күнүмүз, билимин салып келдим.

Библиотекка 10500 ажыг кыс-буру номдар бар. Ном-чукчулар ам 560 ажып турар. 1966 чылдың он айларының

дургузунда номчукчулар 1300 ажыг ному ап номчаан. Библиотеканың улуг, биче номчу-чуларының арасында политик-тиг болгаш уран-чечен чогаал-дарны хандышылдыг номчул-батарының билин донтоамал бедамип турарларын демагелз-ри чууга. Артай-ол Чукур, Зрес-ол Артай-ол, Мария Саяа олар бө чылдын эгезин-де болгаш эң-не хай ному ап номчаан. Ыраң оларлар —

Тоолалыгды сарлын надарчы-лар, Маргы болгаш Мургу хемнерде хойнулар, чылгычы-лар база-ла бистин донтоамал номчукчуларыны болу берген. Чүте библиотеканың номча-рым номчукчуларга бээр-биле, дээр хүлээп алыры-биле кы-зыгзарлыгтайн, фермаларда, бригадаларда көчүп чоруу библиотеканын организастаан-бис. Ындыг библиотекалар ам он бир. Колхозта парткомун-дузаламчызы-биле коммуни-стерни, комсомолчуларны бол-гаш активтерин дамчыттыр кө-чүп чоруу библиотекаларны чаа номнар-биле четчелеп ту-рар бис.

Активтерин киржилгези-биле номчулгач конференцияларын организастап келдим. Бо ажыл-га Мургу-Аксының сөс чыл школанын, башкылары, кө-дүз амыл-агының тускай эр-темнигери, медицина ажыл-дакчылары идепкейлиг кирип-келген. Болгаш Донган Ша-равин, Донган Хойла-ол, Хер-тен Адыг, Салчан Молдуга болгаш өскө-дээ активтерин демагелзери өөрүнчү. Актив-терин дүзүзү-биле 1966 чыл-дың эртен айларында ном ду-гайында 147 беседа кылган бис, номчукчуларның үш ком-плексины, жууражыгыны 3 каттап, массалыг ажылдарын 4 каттап эрттирген бис. Бистик чорудуп турарыны организас-массалыг хемчеглерге номчу-чулар идепкейлиги-биле кир-жи, библиотеканың ажылын улам-на сайзыраңгайлаар та-лазы-биле баттарының санал-оңалын берип келген.

СОВЕТ ХООРАЙЛАРНЫҢ ЧАА СҮЛДЕ ДЕМДЕКТЕРИ

Совет эрге-чагырганың 50 чы-лы чоокшулап кел чыдары-биле холбаштыр хай-хай хоорайлар боттарының сүлде демдектери чогаалының конкурстарын пар-

лаан, а чамдык хооруктускомнар улуг бедеткек ажылдарын чору-луп, боттарының сүлде демдек-тери бадылап алгылаан.

Кострома болгаш Пенза хоорайлар чаа сүлде демдектери ам чогаалып алган. Кострома хоорай ботунун сүлде демдеге хоорай-ның шаандагы бот-демдэ — хай ашкыныг шаандагы судуунун сүлде ажиририп чоруун ботунун сүлде демдеге ажиририп. Чүте дие, Кострома хоорай Болга хемнин ариинде турар. Пенза хоорайның кууском хоорайның шаандагы бот-демдэ — ногаан шөлде үш снопту: кызыл-тас, ар-бай, чинге-тарак сноптарын бот-лунун сүлде демдеге ажиририп. Ол дээрде ол черин бадыла. Ону чаа чүүлдер-биле чаарткан. Оон үстү кезең кызыл-көк хаажы-лар-биле каастаан. Ол дээрде РСФСР-нин куруне түгүн көргү-зүп турары ол. Оон ынай сүлде демдеге хараачыгай күштү көргү-скен. Ол болза хоорайның шап-кын хөгжүлдезин көргүзүп турар.

Ленин атыг хоорайлар даг ар-тындан үгүнүн херелдин болгаш чаа туулгаларын боттары-ның сүлде демдектеринде көргү-скен. Ону ССР-нин улустун чу-рукчуу Мартирос Сарыя чураан. Ындыг сүлде демдек 1964 чыл-да бадылаан. ССР-нин найысы-далы — Москванын сүлде демдэ чогаалып турар болгаш Ленин-градтын сүлде демдэнин төлө-лөдүн чүтүлгелерин турар.

Бистин туртта хоорайларын сүлде демдектерин чогаалып тур-арыгга совет хай-нिति илеп-

кейлиг кирип турар. Тус-тус ха-мааттар, хоорайларын архите-кторлар, чурукчулар, төгүтүл-лөрлөргө болгаш ажылчы чон-нар депутаттарынын Советтерин дамчыттыр хай-хай үнелиг са-налдарын кирип турар.

Амгы үениң совет хоорайның сүлде демдэнин талазы-биле хоорайларын шаандагы хоочун чүүлдерин ажылгаарын саналап турар. Хоорайның нити өвүр-хевирин көргүзүп турар формалар-ны сүлде демдектерде чүрүп көр-гүзүп турар. Ындыг сүлде дем-дектин үстүкү кезеңде болгаш даштык каасталгында Совет Эвилелинге хоорайның канчаар хамаарып турарын илереткен. Оон ынай ССР-нин болгаш эви-лелин республиканын сүлде демдектеринде кирип турар ка-дырыны болгаш масканы чүрүп көргүскен.

Күш-ажылчы болгаш дайынчы мадырыг чоруктары сувагыг хоорайларга сүлде демдектин дол-гандыр каасталгызын ол хоорай-ларын чазак шаандаларын көр-гүзүп тускай артемингилер са-налап турар. Ала-чүртүн Улуг дайынга алдаржаан хоорайлар-га сүлде демдектин үстү кезең-ге кызыл беш азыр салысты Совет Армияның мадырыг чор-уктун демдэ кылдыр дараа түшүпчү буржуаг хураагтерин кылдыр чүрүп саналап турар.

Солунарын болгаш журнал-дарын хай-хай номчукчулар болгаш төгүтүлөр хоочун хоорай-ларын сүлде демдектеринде өлө-

ным шаандагы бот-демдектеринин кезектерин артыраарын база са-налап турар. Ынчалза-да мо-вархистиг болгаш шажин чүтү-гелит чоруктарын кирип чүтү-дерин ажылдаанын дугайында саналдар база чүүлүг.

Эвилелин республиканын найыскалынын сүлде демдэнин адыг кезеңге республиканын бот-демдэ-биле чергелештир ту-луккан ийи холду алдын-биле көргүзүп саналап турары че-ле чөптүг. Чүте дие ол болза ССР-нин улустарынын найыра-лын көргүзүп турар.

Хоорайның нити байдалын: үлөтүрүтүп азы көдө ажыл-агыйлыг черин төвү болуп тур-арыгга холбаштыр сүлде демек-тин каасталгызын чөтүр чүүл-дерин кирип база саналап турар.

ССР-нин хоорайларынын сүл-де демдектерин чогаалып кылы-ры-биле холбашкан хай саныг чаагаларын болгаш саналарын дол эвес долчулалы мынгы-дыр. Ындыг саналдары Октябрьнин социалист Улуг революция-ның 50 чыл оюнга холбаштыр чорудуп турар.

Н. СПЕРАНСОВ.

төгүтү.

(ПМА).

ЧУРУКТАРДА: мадыр-хоорай Москванын сүлде демдэнин чам-дык төлөлөдөр. 150 мынг төлөлөдөр конкурса кирген.

Н. ГРАНОВСКИЙ тырттырган. (СЭТА-ның фотохроникасы).

Ыйа арасында кышкы орук.

Г. СИРОТИННИН ФОТОЗНУДУ.

Хөгжүдеринин аргазы бар

Чуртка күш-культураны болгаш спортту улам ынай сайзырады-рын хемчеглеринин дугайында до-ктаалды СЭКП ТК база ССР-нин Министрлер Чөвүлели үндүрген бол-гай. Ол доктаалдын күсөөлөдөр Эр-нин районда канчаар чоруп турары деп айттырып соңуураары артык эвес. «Урожай» спорт нитилиннин кеңигүнери ол районда чүтө 300 киши. Спортту разрядчыларын бе-лестер амыл кышкы. Күш-культу-ра биче спорт көлүк амылдарын-ны негелдес болбайн турар.

Районун амыл-агылдарында, ор-ганизацияларында күш-культура коллективтеринин организас талазы-биле бичикпанын, материалдыг база-биле хандырылмайн турарын ол чөтөстөр херечилер турар. Колхозчу амыктарын ажылгап турар спорт херекселдерин салаа ба-зып саап болур. Чинжа, «Комму-низмге орук» колхозтун амыктарында чүтө 8 хаа, 6 хол бөмбү, оларын сеткилер бар, а Ленин ат-

тыг колхозта чыгыс-даа хааа чок. «Чая орук» колхоз база-ла оон дө-дөөдөс. Амыктарын дымтангал-газын чөп организастап, спорттун ызы-бүр секцияларын тургузуп, массалыг оюнуларын, маргалда-ларын эрттирер комплекслиг шөл-дер кайы-даа колхозта туттунмаан. Мургунда үлө туруп тургулаан ба-дун спорт шөлдерин спортчуларын негелдесине дүшпөс апарган.

Спорт херекселдерин школаларда база-ла чөп Ботинкалыг хаактар барык чок. Нарын школанын 340 хире өөреникчилери ботинкалыг чүтө 8, чымчак багыт 9 эжеп хаа-биле кызыл эрттирп турар. Районда чүтө Эрлин школанын спорт залы бар. Күш-культура мергежилди башкылар школаларда бар, ыңчалза-даа шынар хол бө-мбүчүлери Мадыр-ол Артаа, Сам-ба, Шакар дөң шынар өскө-дээ өштер секцияларын чүтө чыгыс үлө организастап турар.

Школаларда өөреникчилерин стол теннисте мваа кайгыттык. Өөредилге столдары кожа салы-лапша ойноп турар сургууларын школаларда брүзүдөн көрү болур. Ча-зымда мастерскаларын школалар-да бар-даа болза, теннис столу ча-зып белеттөөрчө оларын ли-ренциялар сагып салбайн турар.

Нарын школанын өөреникчилери-нин ойноп турганы столу бок да-жылдар дээр, төгө кырынга салып турган үрп каан. Өөреникчилерин оон соода кылып алган столу машина таражынын аксы кылдыр хуудураган. Акробатика кылып ой-нап турган матрацтарын школа-ның акы-агы эргелекчи элек, сонга чыгылаарыгга ажиририп.

Комплекслиг спорт шөлдерин ту-ларыга херекселер тулук материал-ларын үлөдүр берип ботурун аргазы колхозтарда бар. Ленин ат-тыг, «Коммунизмге орук» колхоз-тарда гараа кылдыр амылгап тур-ган, ам калдыган бажындар бар. Оларын спорт черери кылдыр де-рип ап болур. Бай-Дар суураа чаа клубту туруп турар, ыңгыл болганда эрти клубту спорт залы кылдыр амылгап болбас депке.

Күш-культураны, спортту районга негелдериин хемчеглерин алып дугайында чүтө күш-культура ак-тивинин хурамыгга болган. Аңаа ду-гурушкан чүүлдерин ам кылып эге-лери чүтүг. Спорт баазаын тур-гузар херекке колхозтарын, хай-нिति организацияларын кирип-тирп турар, күш-культураны, спорт-ту районга хөгжүдеринин аргазы бар.

Н. БЕГЗИ.

Коммунистер буруу шаап турар

САН-ХОСЕ. (СЭТА). «Кыдаттын Компартиязының удуртулазын хөдөлгилерин дегелгенин коммунист шимчээшкенин чыгыс аягыг каража чедирин, национал хосталга шимчээшкенин кошканды, а ол ышкып бүгү дегелдегиде тайбыны болгаш аймыл чок чорукту кы-жанымын тургузуп турар кылдыр санап турар бис» деп, Кыдаттын Компартиязының XI пленумун шийтирлерин дугайы Сальвадорун Компартиязының ТК-зын политиктиг комиссиязын медегелдеде чүтүлгелерин турар.

Кыдаттын Компартиязының удуртулазынын ССР-ге ууур чорудуп турар кампаниязын болгаш ышкып удушту камгалаар талазы-биле хөдөлгилеринин чыгыс өлөдүн ол удуртулазын бадылашкып (Сальвадорун Компартиязынын медегелдеде буруу шаап турар.

УЛАН-БАТОР. Моолдун Араттын революстур партиязынын ТК-зынын органы «Улан» солун «Коммунистерин интернационалыг хураагези» деп чүдүгге дегелгенин коммунист болгаш амылчы шимчээшкенин амыл чыгыс эни база сырып катжымын кыжылаарынын амыл үлө мырнын эргексч чүтүлгелерин оңалган медегелдевишаан, кыдат удуртулазынын чарыдарымын үлөдөгилеринге хамаарып олар болза «коммунизмге амылчы кылдыр хөдөлгил, удустарын социал болгаш национал хосталгазын херекте улуг каражаны таварышты-рып турар-дыр» деп бижээн. Дегелгенин коммунист шимчээшкенин кыдат удуртулазынын чарыдарымын кылдыр дээр орадажымын кылдыр улуг бергелерин тургузуп турар деп ол чүдүгге кыдат удурту-лазын чарыдарымын үлөдөгилерин шийтирлел буруу шапкан.

Он алдыгы сессияда

СОФИЯ. (СЭТА). Тайбының Бүгү-делегий федерациязын Чингиз Чөвүлелин ол алдыгы сессия-зын дөкөбө чедде кезекки ху-раалыг хийил, нефтин болгаш үлөтүрүчү төрө адирларын амылчы чондарын профилелде-рип, дегелгил катжымын амылчы дарагы Шандар Силда сапал берген. Оон соода Индонезиянын профилелдеринин төлөлекчил С. Сурасто сапал берген, реакцияг удуз идөөсөт амылчы чондарын демиселин дугайын чүтүлгелерин турар.

Кыдат төлөлекчилге сөс бээр, ол кыж сессиянын идирия Совет

АЗИЯНЫҢ БОЛГАШ АФРИКАНЫҢ ЧУРТТАРЫНДА

СОВЕТ ПАРЛАМЕНТАРИЯЛЕР НАМБОДЖАДА

ПНОМПЕНЬ. Баттамбант можуну төвү — Баттамбант хоорай ССР-нин Дөди Советинин төлөлөдөр өөрүшү-лүг тууган. Совет аалчылар През-Ботинкалыг музейин көргөн болгаш сарыг-шажынын Камбожда сувагыг монастыр дугайында чорган. Кхмер улустун бургуту культураны бекке дениелин көргүскен ховар дээр чүүлдерин ол музейде дегелгил көргүскен.

Дугутан шөдэйлер кылырын чаа тулуп турар зарогунга төлөлөдөр чорган. Төлөлөдөрин удуртукчу, СЭКП ТК-нын Политбю-розунун кезигүчү кандаит, ТК-нын секретары П. Н. Демичев, ССР-нин Дөди Советинин депутаттары тулук амылдарын чоруп турарын соңуурап көргөн. Депутат Р. Х. Абдуллаев Совет Узбекистанга дэчт өс-түрүлгилерин дугайында чүтүлгелерин турар.

Можунун губернатор У. Моирет ССР-нин Дөди Советинин төлөлөдөринин алдары дээр дүшкети шайла-га тургускан. — Силерин келгенин кхмер-совет найыралыг кайгытчыгыч илерди болуп турар-дыр деп совет аал-чылар губернатор чүтүлгелерин турар. Чорун улуг совет улустун талазында дузаламчыны ачында Камбожда хай-хай бергелерин ажип өртөр болгаш бистин нейтралитеттиг политикамыска, бистин дөвискээр талазы-биле бузуп турар чоруктуска кыжанымын на-рарга удуз тургун үлө аргалыг болган дээрин эни би-лип турар бис деп ол чүтүлгелерин турар.

ССР-нин Дөди Советинин депутаты В. В. Шевче-ко харым чүтүлгелерин өөрүшүлүг, чыгыг хүлээп ал-ган дээр өөрүп четтиргенин илергелгил, Баттамбант дээр Камбожанын найыскалы Алма-Ата-биле тө-релгил берген хоорайларын бирээи болган дээрин сагындарган. Декабрь алдыда совет төлөлөдөр Пномпен-де эеп келген.

МООЛДА ЧУРУК ДЕЛГЕЛГЕЗИ

УЛАН-БАТОР. Москва чанында немец-фашистг шер-гилерин чыгча шапканын 25 чыл оюнга алдар кыл-дыр Улан-Баторун төп дегелге залында «Совет узус-

туу улуг мадырыг чоруту» деп фото-чүрук дегелгези ажиририп.

Оон ажиририп турарында үзүндө анаа МАРП ТК-нын Бирги секретары, МАР-нын Министрлер Чөвүлели-нин даргазы Ю. Педенко, МАР-нын Улустун Улуг хураалын президиумунун даргазы Ж. Самбу болгаш оон-даа өскөдөр болган.

АРАБ АЖЫЛЧЫН НЕФТИЧИЛЕРНИН КОНФЕРЕНЦИЯЗЫ

Араб ажылчы нефтичилеринин бүгү-нүгү эвилели-нин ийги конференциязы Алжирде ажиририп. 12 араб чурттарын профилел организацияларын төлөлекчилерин ында олуржуп турар. Эвилелин чыгыс секретары Сайед Али Сайед чүтө чүтүлгелерин турар. Дөдө нефть тыржынын дүртүн бир кезин араб чурттар-нын улуг-хуузуна оонажып турар, оон дегелгиле кур-лавыларын дүртүн үш кезин араб чурттарда турар деп чүтүлгелерин турар. Ол байлаларын араб чурттарын эрге-ажыктарына таарыштыр ажиририп турар үжүрүг деп ол чүтүлгелерин турар.

ДИПЛОМАТТЫГ ХАРЫЛЗААЛАР

ДАМАНСК. Сирия Араб Республиказын болгаш Бат-тышкан Араб Республиказын аразында дипломаттыг харылзааларын тургузар база алын черлерин дег-нелине дипломаттыг төлө элдерин солчур дугайында тускай декрет чаралаттыган.

ЧЕДИ ЧЫЛ ПРЕЗИДЕНТИЛЗЭР

Бурундиге курне эргилдизинин соонза түр чазактын эрге-хулаагезин боттарынын турар национал револю-люсчу комитет Мишель Мичомберо чеди чыл дүргүзүгүзү чурттин президенти болуп дээр чаралаан.

Балитан деп шериг атыг турган Мичомберога полков-ник аты база ол комитет тыгысынан Рейтер агент-лелин корреспондентин дымнаткан.

Мишель Мичомберо — Бурундиге шериг эргилдиз-инин организакчыларын бирээи. Бурундиге республика болурун болгаш чурттин бирги президенти ол болуп турарын Мичомберо чарлаан.

(СЭТА).

АЖЫЛ ЧОКТАР КӨВҮДЭЭН

БОНН. Ажыл чонталымын амылчы Бармын Германияда улуг берген — бар чыгар. Бо чылдың ноябрда ажыл чоктарга 70 муң ки-жи немешкен болгаш ам 216 муң кижи четкен. Ылангы Рурунд зо-мур да үлөтүрүлгө байдал дыка берге, сөөлүг айларда шахталарын хагыны-биле холбаштыр муң-муң дажылдар ажиририп турар.

Неделда бузурулгелерин чөтө ажиририп кижилерин савы Бар-мын Германияга 18 муң турганын-дан 42 муң чедир өскөн. (СЭТА).

Джонсоннун медегелели

ВАШИНГТОН. (СЭТА). Белир чыл-дың июнь 30-ге чедир үлө вьетнам дайынга херекселер 9-тан 10 мил-лиард чедир долларын немей бээрин конгрессе саналаар деп турарын америк президент Джонсон медегелээн.

Мурнуу-Чөөн Азияга АКШ-тын дайын чорутарына президенти

конгресстен дилээр деп турары ве-медде херекчилер амыл сал-лаа чы-лында Пентагонун шериг чары-жалдарынын нити дегелгил 67 — 68 миллиард доллар чедир калдуруттар.

АКШ-тын президентин вьетнам дайынга дөвөлгелерин улам калбар-тыр болзалынын дугайын база ме-дегелээн.

Бызы Шетиния — Кравченко кулукчуу бажын № 3. ТЕЛЕФОННАР. Редакторун 24-63, редакторун орадакчыларын 35-24, 25-38, харысалгалыг секретары-нын 23-35, партия амырал килдизинин 23-54, агитация болгаш пропаганда килдизинин 37-13, кезээ ажил-агый килдизинин 21-47, улутур килдизинин 22-64, чагаа, ажил-чын болгаш кезээ корреспонденттер база совет тугурут болгаш амырал килдизинин 21-27, иттиги информация килдизинин 20-60, бухгалтерияны 31-75, корректорларын 27-41. Солун келбей барганга 32-75 телефонче соллар.

Тыва АССР-нин Министрлер Чөвүлелин чанында Парлаага Эргелелин типографиязы.

Тыва АССР-нин культуразы-нын алдарыг амылдарыг Кы-зыл-оол Донгаконч Санчынын нези Тойду Көк-оолова САНЧЫНЫН элекке мөчөөн-биле холбаштыр СЭКП Өвүр райкомунун болгаш райкуускомун коллективтерин аңаа болгаш оон төрөдөргинге ханы кыжымдалын илергелерин тур.

Редакциянын АДРЕЗИ: